

Mi jellemzi a sikeres és sikertelen innovációk kapcsolati hálóját?

Pamuláné Borbély Éva
borbely@gdf.hu
GDF Informatikai Intézet

Az előadásban amellet az innováció, illetve technikafejlődési nézőpont mellett érvelek, amely szerint a tudományos és technikai fejlesztések társadalmilag felépített jelenségek. Ez a szemlélet élesen elhatárolódik a 20. század közepéig dominánsan elterjedt technikafejlődés elméletekre jellemző lineáris modelltől, amely a vizsgálat tárgyát képező technika életútját egy lineáris fejlődési ív mentén mutatja be, az egyes technikai találmányok, újítások folytonosságára helyezve a hangsúlyt.

A különböző technológiai keretek és társadalmi csoportok komplex hálózatára, mint *szociotechnikai együttes*-re szokás hivatkozni (Bijker), ami a különböző csoportok által képviselt érdekek, értékek, és technikai lehetőségek összefonódására utal, mivel a 20. század társadalmát a technika-, tudomány-, és társadalom összefonódása jellemzi.

Az azonos érdekek, értékek, célok által vezérelt aktorokból álló releváns társadalmi csoportok egy jól körülírható technológiai keretbe tartoznak. Az egyedi aktorok több releváns csoportnak, ezáltal több keretnek is lehetnek egy időben a tagjai. Az aktorok adott kereten belüli, illetve keretek közti interakcióit a keretbe való *beágyazódás* mértéke határozza meg.

A kapcsolatháló-elemzés a kulcsszerepet játszó *releváns társadalmi csoportok* vizualizálására, az egyes aktorok technológiai keretekbe való *beágyazódásának* meghatározására, illetve a csoportközi interakciók kvantitatív mérésére is alkalmas.

Ehhez olyan mutatók használhatók, mint: *fokszám-, közöttség-, közelség, illetve sajátvektor központosság*. Ezek a mutatók a „hatalom” mérésére is alkalmasak. A hálózat tetszőleges aktorának a hatalma jelen értelmezés szerint nem egy absztrakt fogalom, hanem az aktor kapcsolataiból származik annak függvényében, hogy a hálózatban elfoglalt előnyös pozíciójából eredően milyen mértékben képes hatalmat gyakorolni más aktorok, vagy csoportok fölött.

Az előadásban egy, a számítógépek fejlődését vizsgáló esettanulmány kapcsán azt a granovetteri eredményt is meg tudjuk erősíteni, miszerint az innovációk átvétele és továbbadása a gyenge kötésekkel rendelkező, a társadalomba lazán beágyazódó személyeken múlik. Ők a közvetítők, a hidak, a lehetséges integrátorok.